

Brüssel, 4. juuni 2026
(OR. en)

10131/26

ECOFIN 740
UEM 218
SOC 328
EMPL 157
COMPET 687
ENV 630
EDUC 212
ENER 329
JAI 741
GENDER 68
JEUN 109
SAN 405
ECB
EIB

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	3. juuni 2026
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2026) 215 final
Teema:	Soovitus: NÕUKOGU SOOVITUS, mis käsitleb Leedu majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2026) 215 final.

Lisatud: COM(2026) 215 final

Brüssel, 3.6.2026
COM(2026) 215 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Leedu majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

{SWD(2026) 215 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Leedu majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelvalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,¹ eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Määruses (EL) 2024/1263 on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärged; raamistik peaks reformide ja investeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust, samuti ära hoidma valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelvalvet kooskõlas ELi toimimise lepingus sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist.
- (2) 16. juulil 2025 võttis komisjon vastu ettepaneku määruse kohta, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509². Ettepaneku eesmärk on suurendada finantsarhitektuuri killustatuse vähendamise teel liidupoole

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelvalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

² Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja turvalisuse fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509, COM(2025) 565 final. Kavandatud määruse üle peetakse praegu läbirääkimisi kaasseadusandjatega.

rahastamise tulemuslikkust ja toetada liikmesriike nende majanduspoliitika koordineerimisel kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 175.

- (3) 25. novembril 2025 võttis komisjon vastu arvamuse Leedu 2026. aasta eelarvekava kohta. Samal kuupäeval võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2026. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Leedut ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, soovitusel Euroopa Liidus inimkapitali käsitleva nõukogu soovitusel kohta ning ettepaneku 2026. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovitusel³ vastu 21. aprillil 2026 ning ühise tööhõivearuande ja inimkapitali käsitleva soovitusel 9. märtsil 2026.
- (4) Komisjon avaldas 29. jaanuaril 2025 konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal liidu üleilmset konkurentsivõimet. Selles on määratud kindlaks kestliku majanduskasvu elutähtsad tugisambad, milleks on kolm hädavajalikku tegevusvaldkonda – innovatsioon, süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime – ning julgeolek. Euroopa poolaasta on kooskõlas konkurentsivõime kompassi põhimõtetega, tagades, et liikmesriikide majanduspoliitika vastab komisjoni strateegilistele eesmärkidele, ning kujundades ühtse majandusjuhtimise käsituse, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.
- (5) 2026. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng koos taaste- ja vastupidavusrahastu viimase etapi rakendamisega⁴. Taaste- ja vastupidavuskavad koos ühtekuuluvuspoliitika rahastusega on olnud Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks esmatähtsad, kuna kavad peavad tulemuslikult käsitlema kõiki viimase Euroopa poolaasta raames esitatud riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme või märkimisväärset osa neist ja Euroopa ühtekuuluvuspoliitika rahastatavates programmides tuleb riigipõhiseid soovitusi arvesse võtta. Nüüd, kus taaste- ja vastupidavusrahastu kehtivusaeg läheneb lõpule, on jätkuvalt oluline jätkata rahastu raames toetatud ja rakendatud reforme ja investeeringuid, eelkõige neid, mis aitavad lahendada riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme.
- (6) Komisjon avaldas 3. juunil 2026 Leedu kohta 2026. aasta riigiaruande. Selles on hinnatud Leedu edusamme asjaomaste riigipõhiste soovitusel järgimisel ning tehtud kokkuvõtte sellest, kuidas Leedu on rakendanud taaste- ja vastupidavuskava. Kõnealuse analüüsi põhjal on riigiaruandes kindlaks tehtud Leedu kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Leedu edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.
- (7) Nõukogu võttis 8. juulil 2025 komisjoni hinnangu ja soovitusel põhjal vastu soovitusel, millega kiidetakse heaks Leedu riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava⁵.

³ ELT C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

⁵ Nõukogu 8. juuli 2025. aasta soovitusel, millega kiidetakse heaks Leedu riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C, C/2025/3959, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj>).

Kava hõlmab ajavahemikku 2025–2029 ja sellega nähakse ette eelarvekohandus, mis jaotub nelja aasta peale. Nõukogu soovitas kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 6,1 % 2025. aastaks, 5,2 % 2026. aastaks, 4,8 % 2027. aastaks, 4,5 % 2028. aastaks ja 4,3 % 2029. aastaks. Need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2024 ning mis on 2025. aastal 6,1 %, 2026. aastal 11,6 %, 2027. aastal 17,0 %, 2028. aastal 22,3 % ja 2029. aastal 27,5 %.

- (8) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon on kutsunud liikmesriike üles taotlema stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli koordineeritud aktiveerimist, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi;⁶ Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Leedu taotluse alusel võttis nõukogu 8. juulil 2025 komisjoni soovitusel alusel vastu soovitusel, millega lubatakse Leedul netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda⁷. Ajavahemik, mil on aktiveeritud riiklik vabastusklausel (2025–2028), võimaldab Leedul vaadata ümber valitsemissektori kulude prioriteedid või suurendada valitsemissektori tulusid, tagamaks, et püsivalt suuremad kaitsekulutused ei ohusta keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkust.
- (9) Leedu esitas 30. aprillil 2026 oma 2026. aasta eduaruande⁸ netokulude soovitatud maksimaalsete kasvumäärade järgimise ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide käsitlemiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta.
- (10) SKP reaalkasv oli 2025. aastal 2,9 % ja THHI inflatsioon 3,4 %. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2026. aastal 3,0 % ja 2027. aastal 2,1 % ning THHI inflatsioon on 2026. aastal 4,4 % ja 2027. aastal 2,7 %.
- (11) Eurostati andmetel⁹ suurenes Leedu valitsemissektori eelarve puudujääk 1,3 %-lt SKPst 2024. aastal 1,8 %ni SKPst 2025. aastal, eelkõige suuremate sotsiaalsiirete ja avaliku sektori palgatõusude tõttu. Kevadprognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal on komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis eeldatud, et valitsemissektori eelarve puudujääk on 2026. aastal 2,2 % ja 2027. aastal 2,7 % SKPst. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2026. ja 2027. aastal on tingitud kulude poolest, eelkõige suurematest kulutustest riiklikele investeeringutele (2026), kaitsele (2027) ning sotsiaalsiiretele ja intressimaksetele (mõlemal aastal).
- (12) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika,¹⁰ mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal ekspansiivne (1,4 % SKPst). Prognooside kohaselt on see 2026. aastal ekspansiivne (1,0 % SKPst) ja 2027. aastal pärssiv (0,4 % SKPst).

⁶ Komisjoni teatis „Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames“ (Brüssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final).

⁷ Nõukogu 8. juuli 2025. aasta soovitus, millega lubatakse Leedul määruse (EL) 2024/1263 kohaselt nõukogu kehtestatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale kalduda (riikide vabastusklausli aktiveerimine) (ELT C, C/2025/3969, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj>).

⁸ 2026. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁹ Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

¹⁰ Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka liidu eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat

- (13) Eurostati esitatud andmete¹¹ põhjal suurenes Leedu valitsemissektori võlg 38,0 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 39,5 %-le SKPst 2025. aasta lõpus. Valitsemissektori võla ja SKP suhte kasv 2025. aastal kajastab peamiselt võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vahelist erinevust. Prognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal prognoositakse komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori võla suhe SKPsse tõuseb 2026. aasta lõpuks 44,6 %-le ja 2027. aasta lõpuks 48,4 %-le. Leedu valitsemissektori võla suurenemine on tingitud võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vahelisest märkimisväärsest erinevusest, mis on peamiselt seotud sotsiaalkindlustusvahendite ülejäägiga, mille tulemuseks on pigem varade akumulereerumine kui võla tagasimaksmine, ning kaitsekulutuste eelrahastamisest, samuti suurenevast eelarvepuudujäägist.
- (14) Eurostati andmete¹² kohaselt ulatusid valitsemissektori kaitsekulutused Leedus 2025. aastal 2,7 %ni SKPst, mis tähendab baasaastaga 2021 võrreldes 1,2 protsendipunkti suurus kasv. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on see 2026. aastal 2,9 % SKPst, mis tähendab 2021. aastaga võrreldes 1,5 protsendipunkti suurus kasv.
- (15) Liit seisab jätkuvalt silmitsi energiavarustushäirete ja suure hinnavolatiilsuse ohuga, mida süvendavad üleilmseid nafta- ja gaasiturge mõjutavad geopoliitilised pinged. 2022.–2023. aasta energiakriisist saadud kogemused on näidanud, et ulatuslikud ja mittesihipärased meetmed toovad kaasa suured eelarvekulud ning on sotsiaalselt ja majanduslikult ebatõhusad. Pärast sõja puhkemist Lähis-Idas 2026. aasta veebruaris kehtestas Leedu mitu eelarvepoliitika meedet, et leevendada kõrgete energiahindade mõju kodumajapidamistele ja ettevõtetele¹³. Need hõlmavad diislikütuse aktsiisimäära mittesihipärast vähendamist ja põllumajandusliku diislikütuse aktsiisimäära sihipärast vähendamist (mõlemad 15. aprillist kuni 15. juunini 2026). Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on nende meetmete eelarvekulu 2026. aastal alla 0,1 % SKPst. Komisjoni hinnangus leitakse, et kui nimetatud meetmed jääksid kehtima kuni 2026. aasta lõpuni, ulatuks nende eelarvekulu 2026. aastal 0,1 %ni SKPst.
- (16) Komisjoni arvutuste kohaselt suurenesid Leedu netokulud 2025. aastal 10,5 %. Netokulude kasv 2025. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 1,5 % SKPst. Kui võtta arvesse riikide vabastusklausliga ette nähtud paindlikkust suuremate kaitsekulutuste tegemiseks, on netokulude kumulatiivne kõrvalekalle 0,3 % SKPst.
- (17) Komisjoni arvutuste kohaselt peaksid Leedu netokulud suurenema 2026. aastal 7,2 % ning 2025. ja 2026. aastal kumulatiivselt 18,4 %. Prognoositud netokulude kasv 2026. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 0,7 % SKPst. 2025. ja 2026. aasta kokkuvõttes peaks netokulude kumulatiivne kasvumäär olema samuti üle soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 2,2 % SKPst). Kui võtta arvesse riikide vabastusklausliga ette nähtud paindlikkust suuremate kaitsekulutuste tegemiseks, on prognoositav netokulude kumulatiivne kõrvalekalle 2025. ja 2026. aastal 0,7 % SKPst.

majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat hinnatakse järgmiste näitajate vahena: i) keskpika perioodi potentsiaalne kasv ja ii) muutus esimestes kuldades, millest on maha arvestatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, kuid mis hõlmavad taaste- ja vastupidavusrahaust ning muudest liidu vahenditest saadud tagastamatust abist (toetustest) rahastatud kulusid.

¹¹ Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

¹² Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

¹³ See kajastab olukorda komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi aluseks oleva kuupäeva seisuga (4. mai 2026).

- (18) Valitsemissektori maksutulu on endiselt ELi keskmisega võrreldes väike (2024. aastal 33,3 % SKPst, ELi keskmine 40,4 %). Leedu tulu eelkõige majanduskasvu vähem pärssivatest korduvatest kinnisvara- ja keskkonnamaksudest on endiselt väike – vastavalt 0,3 % ja 1,8 % SKPst, võrreldes 0,9 % ja 2,1 %ga ELis. Kuigi hiljutine korduvate kinnisvaramaksude reform parandas katastriväärtuste ajakohastamist, piirab selle tulupotentsiaali endiselt peamise elukoha kõrge vabastuslävi ja maksumäära piiratud progresseeruvus. Samal ajal võimaldab maksusüsteem jätkuvalt maksuarbitraaži tööhõive, füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja teatavate äriühinguvormide vahel, mis tekitab moonutusi, vähendab progresseeruvust ja nõrgendab tulude kogumist. Kuigi edusammud maksuhalduse digitaliseerimisel ning elektroonilise esitamise ja eeltäidetud deklaratsioonide laialdane kasutamine on aidanud vähendada käibemaksunõuete täitmise lõhet 2024. aastal 13,2 %ni, on nõuete täitmisega endiselt probleeme ja varimajanduse osakaal jätkuvalt üle ELi keskmise. Edusammud fossiilkütuste toetuste järkjärgulisel kaotamisel on endiselt piiratud ja endiselt on jõus mitu mittesihipärasest toetusmeetet, muu hulgas kütteks kasutatava maagaasi vähendatud aktsiis ja maksusoodustused fossiilkütuste teatavate kasutusviiside puhul. Eelkõige võiks järk-järgult kaotada sellised fossiilkütuste toetused, mis ei käsitle sihipäraselt energiaostuvõimetust ega tegelikke energiajulgeolekuga seotud probleeme, takistavad elektrifitseerimist ega ole üliolulised tööstuse konkurentsivõime jaoks.
- (19) Hoolimata hiljutisest suurenemisest jäävad avaliku sektori kulutused tervishoiule ja pikaajalisele hooldusele, sotsiaalkaitsele ja üldistele avalikele teenustele tublisti alla ELi keskmise, mis piirab õigeaegset ja võrdset juurdepääsu kvaliteetsetele teenustele. Eurostati andmetel¹⁴ moodustasid kulutused sotsiaalkaitsele 2024. aastal 14,7 % SKPst (ELis keskmiselt 19,6 %), tervishoiukulud aga 5,8 % SKPst (ELis 7,4 %) ja kulud pikaajalisele hooldusele 1,0 % (ELis 1,7 %). Kulutused üldistele avalikele teenustele¹⁵ jäid struktuurselt madalaks (3,6 % SKPst, üks madalamaid tasemeid ELis). Tervishoiu valdkonnas püsib jätkuv alainvesteering (sh taristusse) endiselt kättesaadavust, kvaliteeti ja tulemusi. Tervishoiuasutuste rahastamismudel ei ole tõhus, sest ravikindlustusmaksetest saadav tulu on tervishoiuteenuste nõudluse ja kulude katmiseks endiselt struktuurselt ebapiisav; see suurendab riikliku haigekassa eelarvepuudujääki, tervishoiuasutuste võlgu ja rahuldamatat tervishoiuvajadusi, kusjuures patsientide omaosalus on ELi üks suuremaid ning ravimid ja hambaravi moodustavad sellest kumbki kolmandiku. Sotsiaalkaitse valdkonnas piiravad väikesed kulutused jätkuvalt siirete vaesust vähendavat mõju, sotsiaalteenuste osutamisel aga esineb endiselt lünki, mis on tingitud ka praeguse rahastamismudeli nõrkusest. Kuigi Leedu rahastab märkimisväärset osa sotsiaalteenustest riigieelarvest ja kavatses võtta kasutusele individuaalsed sotsiaalteenuste kogumid, millega kehtestatakse minimaalsed rahastamistasemed, on omavalitsuste eelarvest rahastatavad sotsiaalteenused omavalitsuste lõikes endiselt ebaühtlased, ei vasta täielikult tegelikule nõudlusele ning neid iseloomustavad sageli pikad ooteajad ja omavalitsuse ebapiisav rahastamine.
- (20) Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt, sisuliselt ja õigeaegselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid

¹⁴ Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

¹⁵ COFOGi kohaselt tähendavad „üldised avalikud teenused“ kulutusi valitsemissektori üldisele toimimisele, sh keskvalitsusele, seadusandlikele ja täidesaatvatele organitele, eelarve- ja välisasjadele, valitsemissektori võlga seotud tehingutele ja üldistele siiretele valitsustasandite vahel.

asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus liidu rahastamisvahendite eduka rakendamise eest, sealhulgas Euroopa poolaasta kontekstis.

- (21) Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Õiglase Ülemineku Fondi (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondi toetust hõlmavate ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamine edeneb Leedus nii projektide väljavalimise kui ka maksete tegemise seisukohast ELi keskmisest kiiremini. Oluline on säilitada praegune hoog, maksimeerides samal ajal investeeringute mõju kohapeal. Leedu juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmide raames meetmeid konkurentsivõime ja majanduskasvu edendamiseks. Mõnes valdkonnas võib olla siiski vaja rakendamist tugevdada, sealhulgas nendes, mis on seotud püsivate piirkondlike erinevustega, innovatsiooniga väljaspool suuri linnakeskusi, transpordi süsinikuheite vähendamisega ja avalike teenuste kättesaadavusega, eelkõige maapiirkondades. Samal ajal peab Leedu kiirendama õiglase ülemineku fondi rakendamist, kuna vahendid tuleb välja maksta 2026. aasta lõpuks. Esmatähtis on tagada, et uued investeeringud, mille Leedu pani paika ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendamise käigus, eelkõige need, mis on seotud vahendamise määruses¹⁶ kindlaks määratud viie prioriteediga, tehakse kiiresti ja tulemuslikult.
- (22) ELi idapoolsel välispiiril asuva riigina seisab Leedu silmitsi täiendavate probleemidega, mis tumestavad tema majandusliku ja sotsiaalse arengu väljavaateid, samal ajal kui olemasolevad struktuursed probleemid süvenevad. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu suurendab julgeolekusurvet, häirib piiriülest majandustegevust, vähendab investeeringute atraktiivsust ja piirab veelgi juurdepääsu rahastusele. Inimeste ja elutähtsa taristu julgeoleku probleemid nõuavad investeeringuid elanikkonnakaitsesse, valmisolekusse ja sõjaväelisse liikuvusse, mis võib pakkuda võimalusi piirkondade majandusele, kuid veelgi suurendada survet avalike teenuste rahastamisele.
- (23) Leedu seisab silmitsi mitme probleemiga, mis on seotud väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) rahastamisvõimaluste parandamisega, innovatsioonisuutlikkuse suurendamisega, energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuselevõtu edendamise, sotsiaalkaitse ja tervishoiusüsteemide tugevdamisega ning hariduse ja tööturu seisukohast oluliste oskuste erinevuste kõrvaldamisega.
- (24) Pangandussektor on ELi standardite kohaselt endiselt tugev, kuid juurdepääsu rahastamisele takistavad suur riskikartlikkus ja struktuursed piirangud. Vaatamata suurele likviidsusele ja suurtele hoiustele konverteerivad pangad sellest suhteliselt väikese osa laenudeks, mis näitab püsivat ebatõhusust. Samal ajal on Leedu kapitaliturud endiselt õhukesed ja mittelikviidsed, hoolimata jõupingutustest edendada piirkondlikku integratsiooni Eesti ja Lätiga. Nasdaq Vilniuse turukapitalisatsioon on ligikaudu 6,2 % SKPst (2025. aasta 3. kvartal), mis on tunduvalt alla 2009. aasta eelse taseme (30 %) ja ELi keskmise (69,9 %), ning seda pärsib börsil noteeritud äriühingute väike arv, mis piirab investeerimisvõimalusi ja kohaliku kapitali kaasamist. Lisaks muutis Leedu Seim 2025. aasta juunis pensionide kogumise seadust, kui asendas automaatse liitumise teise sambaga vabatahtliku osalemisega ning võimaldas pensionisäästude ulatuslikku osalist ja täielikku väljavõtmist. Need muudatused on märkimisväärselt vähendanud osalemist (2026. aasta 1. kvartalis 38 %)

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahendamise raames.

ja veelgi vähendanud Leedu pensionifondidesse kogunenud säästude juba niigi väga madalat taset, mis oli 2024. aasta lõpus enne reformi 12,2 % SKPst. Seetõttu võib reform tuua kaasa madalamad pensioni asendusmäärad ja kahjustada kapitaliturgude edasist arengut. Täiendava kogumispensioni süsteemi tugevdamine ja pikaajalise säästmise soodustamine võiks seega toetada juurdepääsu rahastamisele, tugevdades samal ajal pikaajalist majanduskasvu ja konkurentsivõimet.

- (25) Leedu innovatsioonitegevuse tase on jätkuvalt mõõdukas ning mitme teadus- ja innovatsiooninäitaja poolest jääb riik ELi keskmisest maha. Kuigi avaliku sektori investeringud teadus- ja arendustegevusse on riiklike eesmärkide saavutamiseks graafikus, on teadus- ja arendustegevuse intensiivsus Leedus (ligikaudu 1 % SKPst) tublisti alla ELi keskmise (2,24 %), peamiselt ettevõtete väheste investeringute tõttu teadus- ja arendustegevusse (üks kolmandik ELi keskmisest). Samamoodi on patenditaotluste arv endiselt kolm korda väiksem kui ELi keskmine. Kuigi Leedu pakub heldeid teadus- ja arendustegevuse maksusoodustusi, on nende kasutuselevõtt VKEde seas endiselt piiratud. Maksusoodustuste läbivaatamiseks ja ühtlustamiseks on majandus- ja innovatsiooniminister teinud ettepaneku reformi kohta, et lihtsustada selliste soodustuste taotlemise protsessi, kuid valitsus ei ole seda veel hääletusel vastu võtnud. Selleks et veelgi soodustada erasektori investeringuid teadus- ja arendustegevusse, võiks Leedu täiendavalt täpsustada maksusoodustusi, et toetada endiselt kahjumis olevaid noori ettevõtteid.
- (26) Matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneria (MATI) valdkonna kolmanda taseme hariduse omandajate osakaal on endiselt väike (25 % võrreldes ELi 32 % eesmärgiga) ning sooline ebavõrdsus on suur (naised moodustavad selle valdkonna õpilastest vaid 27,3 %, ELis keskmiselt 32,2 %). Koos suure koolist väljalangemise ning teaduse, MATI valdkonna lõpetanute suhteliselt madala tööturul osalemise määraga põhjustab see püsivat tööjõupuudust peamistes ülemineku- ja kasvusektorites, eelkõige info- ja kommunikatsioonitehnoloogias. Kuigi väljaspool Kaunast ja Vilniust asuvate piirkondade üliõpilastele on kehtestatud täiendavad MATI stipendiumid, on vaja veel sihipäraseid meetmeid, et stimuleerida õppima asumist, kaotada sooline ebavõrdsus ja vähendada koolist väljalangemise määra.
- (27) Leedu avaliku ja erasektori teadusalaste koostööväljaannete määr on ELi madalaim, samal ajal kui avaliku sektori kulutused ettevõtete rahastatavale teadus- ja arendustegevusele moodustavad kolmandiku ELi keskmisest, mis mõlemad osutavad nõrkadele seostele teaduse ja ettevõtluse vahel. Oluline tegur on avaliku teadusbaasi struktuurne ja institutsiooniline nõrkus; teadus- ja innovatsioonisuutlikkus jaguneb paljude ülikoolide ja teadusasutuste vahel. Leedu kavatseb põhjalikult hinnata kogu riikliku teadusbaasi (ülikoolide, kolledžite ja uurimisinstituutide) tulemuslikkust. Hindamine algab aga alles 2028. aastal. Kuigi Leedu praegune intellektuaalomandi kord võimaldab ülikoolide ja ettevõtjate ühisomandit, ei ole ettevõtjad sellest paindlikust korrast alati teadlikud, mis takistab teadusasutuste ja ettevõtjate koostööd.
- (28) Piirkondlikud erinevused Leedus on endiselt märkimisväärsed ja suurenevad, kuna Vilniusesse ja mõnda suuremasse linna on koondunud elanikkond, suurem sissetulek ja kvaliteetsed avalikud teenused, samal ajal kui teised maakonnad, eelkõige maapiirkonnad, on maha jäänud. Kuigi omavalitsustevahelise koostöö õiguslikku alust on tugevdatud, on koostöö praktikas endiselt piiratud ja killustatud; seda piiravad vähearenenud kulude jagamise kokkulepped, ebaühtlane haldussuutlikkus ja eelarve suur tsentraliseeritus. Seni on rakendamine suures osas tuginenud ajutistele kokkulepetele, delegeerimise või lepingute sõlmimise mudelitele ja sektoripõhiste kokkulepetele, mitte süstemaatilisele raamistikule püsivaks ühisteenuste osutamiseks

mitmes omavalitsuses. Tugevam institutsiooniline toetus koos piisavate stiimulitega aitaks koondada ressursse, parandada avalike teenuste ja taristu pakkumist ning meelitada investeringuid mahajäänud piirkondadesse.

- (29) Leedu on teinud edusamme kohaliku taastuvenergia tootmisvõimsuse suurendamisel – tänu päikese- ja maismaatuuleenergia jõulisele kasvule kasvas tootmisvõimsus võrreldes 2024. aastaga rohkem kui 30 % ja jõudis 2025. aastal 6121 MWni. Riik on laiendanud ka detsentraliseeritud taastuvenergia tootmist. Leedu teeb edusamme, et vähendada oma sõltuvust imporditud elektrist, kuid see pole lihtne, kuna riigisisene tootmisvõimsus on endiselt piiratud, süsteemi paindlikkuses on veel arenguruumi ja võrgupiirangud püsivad. See muudab riigi väliste hinnakõikumiste suhtes tundlikuks ja suurendab vajadust kaitsta elutähtsat taristut, et vältida võimalikke tarneriske. Leedu on tugevdanud oma elektrisüsteemi, muu hulgas reformidega, millega lihtsustatakse lubade andmist, investeringutega ülekandetaristusse ja salvestamisse ning sünkroniseerimisega Euroopa mandriosa sünkroonala. Sellest hoolimata takistavad võrguvõimsuse, süsteemi paindlikkuse ja piiriüleste ühenduste piirangud jätkuvalt taastuvenergia integreerimist ja suurendavad hinnavolatiilsust.
- (30) Elamute energiatarbimine kasvab jätkuvalt, kuna elamufondi kasv ja olemasolevate hoonete suurenev üldpõrandapind kaaluvad üles renoveerimismeetmetest tuleneva tõhususe kasvu. Kütte ja jahutus moodustavad 79 % elamute energiatarbimisest, mis on endiselt suures osas maagaasipõhine, ehkki üha rohkem kasutatakse taastuvaid energiaallikaid. Hoolimata viimastel aastatel tehtud märkimisväärsetest jõupingutustest – et parandada koordineerimist ja edendada hoonete renoveerimist – on oht, et Leedu ei suuda 2030. aastaks primaarenergia tarbimist soovitud määral (15 %) vähendada, mis omakorda takistab edusamme energiajulgeoleku ja energiaostuvõimetusega tegelemisel. Hoonete renoveerimist on vaja jätkata ja kiirendada, et vähendada energianõudlust ning kütte- ja jahutuskulusid. Vastavate meetmete rakendamist takistavad struktuursed probleemid, muu hulgas tööjõupuudus, millega tuleb tegeleda.
- (31) Leedul on probleeme üleminekul ringmajandusele ja nullnetotööstusele. Edusammud korduskasutamise ja ringlussevõtu valdkonnas on seiskunud ning töötlemine on endiselt koondunud jäätmehierarhia madalamatele astmetele. Leedu ressursitootlikkus on kaks korda väiksem kui ELi keskmine ja ELis tagantpoolt neljas; see mõjutab tööstuse ressursitõhusust ja tootmiskulusid. Materjalide ringkasutuse määr on kolm korda väiksem kui ELi keskmine ja on viimase kümne aasta jooksul püsinud samal tasemel. Tööstus ei ole Leedus peamine heiteallikas, kuid selle heitemahukus on peaaegu kaks korda suurem kui ELi keskmine. Endiselt puudub tööstustootmise süsinikuheite vähendamise, ringmajanduse meetodite ja nullnetotehnoloogia edendamise ühtlustatud lähenemisviis, mis ühendaks poliitilised stiimulid ja rahastamismehhanismid. Samal ajal võiks tööstusliku üleminekuga kaasneda üleminek ringluspõhisemale majandusele, eelkõige pakendite, ehitusmaterjalide ja biomajanduse väärtusahelate valdkonnas. Leedu tarneahelad sõltuvad ökosüsteemi teenustest rohkem kui ELis keskmiselt ning transporditaristu haavatavus kliimaga seotud riskide suhtes on üks ELi suuremaid. Seega on investeringud looduskapitali kaitsesse ja kliimamuutustega kohanemisse tähtsad majandusliku konkurentsivõime jaoks.
- (32) Transpordisektori heide on Leedus endiselt suur: maanteetranspordi arvele langes 2024. aastal 44 % jõupingutuste jagamisega seotud heitest. Hoolimata esialgsetest sammudest kestliku transpordi kasutuselevõtu suurendamiseks iseloomustab reisimist äärmuslik sõltuvus autodest: 2024. aastal tehti 92,1 % reisidest erasõidukitega. Seda sõltuvust toetab üks ELi vanemaid ja saastavamaid autoparke, kus üle 27 %

sõidukitest on vähemalt 20-aastased ja 63,4 % diiselmootoriga. Puhtamate alternatiivide kasutuselevõtt on endiselt aeglane – registreeritud uued akutoitega elektrisõidukid moodustasid 2024. aastal ainult 5,9 % turust, mis on märkimisväärselt alla ELi keskmise (13,6 %). Puuduvad maksutõkked, nagu iga-aastase autoreostusmaks, mis stimuleeriks sõidukipargi uuendamist, ning raskeveokitele ei rakendata elektroonilist teemaksu, mis takistab kaubaveoks keskkonnahoidlike alternatiivide kasutuselevõttu. Tehakse pingutusi ühistranspordi koordineerimise ja atraktiivsuse parandamiseks, kuid need ei ole veel kaasa toonud märkimisväärselt üleminekut. Ühistranspordi kasutamist takistavad kehv omavalitsustevaheline ühendatus ja killustatud planeerimine. Raudteetranspordis on endiselt kasutamata potentsiaal süsinikuheite vähendamiseks, kuid selle keskkonnamõju piirab madal elektrifitseerimise määr (7,9 %) võrreldes ELi keskmisega (56,9 %). Kuigi sellised projektid nagu Kaišiadorys-Klaipėda liini elektrifitseerimine edenevad, seisab piiriülene Rail Baltica projekt silmitsi viivitustega ja eeldatavasti ei viida seda lõpule enne 2030. aastat.

- (33) Leedu tervishoiusüsteemi iseloomustab välditava ja ennetatava suremuse kõrge määr ning oodatav eluiga sünnimomendil on alla ELi keskmise. Riigi tervishoiutulemusi iseloomustab ka kõrgem tööealiste suremuse määr kui ELi keskmine ning märkimisväärsel osal elanikkonnast on probleeme juurdepääsuga kvaliteetsetele tervishoiuteenustele. Lisaks mõjutab tervishoiusüsteemi tervishoiutöötajate nappus, eriti äärealadel, ning vananev õenduspersonal, mis mõjutab tervishoiuteenuste osutamist. Ravi kättesaadavust piiravad ka arstide ebaühtlane geograafiline jaotus ja perearstide suhteliselt madal töötasu. Tõsiseid probleeme on ka pikaajalise hoolduse süsteemis, kuna pikaajalise hoolduse töötajate arv saja 65-aastase või vanema inimese kohta on väike ning terviklikku ja integreeritud pikaajalise hoolduse mudelit alles rakendatakse.
- (34) Hoolimata hiljutistest reformidest, sealhulgas miinimumsissetuleku toetuse reformist, on Leedul jätkuvalt märkimisväärsed probleeme sissetulekute ebavõrdsuse, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamisel ning edusammud on seni olnud kesised. 2025. aastal suurenes vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaal teist aastat järjest ja jõudis 26,3 %ni, mis on tublisti üle ELi keskmise ning seab Leedu 2030. aasta vaesuse vähendamise eesmärgi kahtluse alla. Sissetulekute ebavõrdsus on endiselt üks ELi suuremaid. Eriti mõjutab see haavatavaid rühmi, eelkõige puuetega inimesi, kelle vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse oht on endiselt ELi suurim, 65-aastaseid ja vanemaid inimesi ning maapiirkondades ja äärealadel elavaid inimesi. Need probleemid osutavad puudustele sotsiaalkaitse süsteemi (sh pensionide) katvuses, piisavuses ja tõhususes. Sotsiaaltoetuste vaesust vähendav mõju on endiselt piiratud, hoolimata väikesest taastumisest 2025. aastal. Põhihüvitiste piisavus on jätkuvalt väike, kuna keskmised töötushüvitised, vanaduspensionid ja sotsiaalabi jäävad allapoole vaesuspiiri, samal ajal kui katvuses esineb endiselt lünki, eelkõige füüsilisest isikust ettevõtjate puhul. Hiljutised muudatused teise samba pensioniskeemis, sealhulgas automaatse liitumise lõpetamine ja loobumismõimaluste laiendamine, võivad tulevikus veelgi vähendada pensionide piisavust. Sotsiaalteenuste kättesaadavuses püsivad omavalitsuste vahel märkimisväärsed territoriaalsed erinevused. Sotsiaalteenuste osutamine on endiselt ebaühtlane, nende rahastamine aga sõltub liialt ELi vahenditest ega ole piisavalt kooskõlas kohaliku nõudlusega. Neid puudusi süvendab põhjalike kohaliku tasandi andmete, tsentraliseeritud andmebaasi ja sotsiaalteenuste tõhusa tsentraliseeritud järelevalvesüsteemi puudumine, mis takistab sotsiaalteenuste osutamise järelevalvet, kavandamist ja juhtimist kogu riigis.

- (35) Leedus on jätkuvalt väga palju sotsiaaleluruumi taotlejaid ja ooteajad on pikad. 2025. aastal oli sotsiaaleluruumide ootenimekirjades 10 750 perekonda ja keskmine ooteaeg oli 5,53 aastat. Kuigi sotsiaaleluruumide kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks on eraldatud märkimisväärselt liidu rahalisi vahendeid, lahendavad need jõupingutused probleemi arvatavasti ainult osaliselt. See näitab vajadust lisameetmete, muu hulgas täiendavate eluasemete ehitamise ja asjakohase sotsiaalpoliitika järele, et tagada sotsiaaleluruumide vastavus põhilistele kvaliteedi- ja ohutusstandarditele ning nende kättesaadavus puuetega inimestele ja suurperedele.
- (36) Võttes arvesse inimkapitali olulist rolli liidu konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia edendamisel, soovitas nõukogu 2026. aastal liikmesriikidel võtta meetmeid, et kiiresti lahendada oskuste ja hariduse vallas inimkapitaliga seotud struktuursed probleemid, mis pärsivad konkurentsivõimet. Leedule adresseeritud 2026. aasta riigipõhised soovitused võivad aidata rakendada nõukogu soovitud inimkapitali kohta liidus.
- (37) Leedu üldharidussüsteemis esinevad püsivad probleemid, muu hulgas ebavõrdsus ning linna- ja maapiirkondade märkimisväärsed erinevused. Maapiirkondades on alushariduses ja lapsehoiuis osalemine väiksem ning haridustulemused kehvemad. Kuigi taaste- ja vastupidavusrahasust rahastatud algatused, nagu aastatuhande koolide programm, on mõnes koolis parandanud kaasamist ja õpitulemusi, võivad hiljutised poliitikakohandused, mis võimaldavad väiksemaid klasse maapiirkondade gümnaasiumides, kahjustada edusamme koolivõrgu kvaliteedi, võrdsuse ja tõhususe parandamisel.
- (38) Õpetajaid napib pidevalt, eelkõige maapiirkondades ning MATI valdkonnas. Kuna pea pooled noored õpetajad kavatsevad viie aasta jooksul ametist lahkuda ja riigi põhikoolides on ELi suurim vanemaealiste õpetajate osakaal, seisab haridussüsteem silmitsi suurte probleemidega. Nende puuduste kõrvaldamiseks on väga vaja sihipäraseid meetmeid õpetajate ligimeelitamiseks ja hoidmiseks.
- (39) Tööjõupuudus sellistes olulistest sektorites nagu tervishoid, avalik haldus, transport ja rahandus toob esile praeguse koolitussüsteemi puudused. Leedu kutseharidus ja -õpe ei ole endiselt piisavalt atraktiivne ja see aitab otseselt kaasa tööjõupuudusele. Kutsehariduse ja -õppe programmide vähene atraktiivsus süvendab tööjõupuudust, mis pärsib majanduse tootlikkust ja majanduskasvu. Kutsenõustamise tugevdamine koolides praktiliste meetmete abil, nagu kutsehariduse ja -õppe töövarjutamine ja tööandja külastused, võib märkimisväärselt parandada õpilaste teadlikkust kutsehariduse võimalustest ning suurendada kutsehariduse ja -õppe atraktiivsust. Oluliste kõrgharidusreformidega on Leedu astunud samme, et suurendada kõrghariduse vastavust tööturu vajadustele, kuid paremaid tulemusi tööturu nõuetele vastavuses on oodata alles alates 2028. aastast. Oskuste nappuse ja tööjõupuuduse leevendamiseks on tähtis pidevalt suurendada vastavust tööturu vajadustele ja täiskasvanuhariduse katvust, eelkõige töötute, madala kvalifikatsiooniga töötajate ja muude haavatavate rühmade puhul.
- (40) Püsiv töötus, sealhulgas pikaajaline töötus, annab märku puudustest aktiivse tööturupoliitika toimimises. Leedus ületab nõudlus aktiivse tööturupoliitika järele pidevalt osalejate tegelikku arvu, mis mõjutab negatiivselt nende poliitikameetmete katvust ja sellest tulenevalt töötute integreerimist tööturule. Aktiivne tööturupoliitika sõltub suurel määral ELi rahastamisest, kuid need hakkavad ammenduma; see koos ebapiisavate eelarveeraldiste ja kasvavate poliitikakuludega on peamised tegurid, mis põhjustavad aktiivse tööturupoliitika vähest katvust. 2025. aastal langes nendes

poliitikameetmetes osalemine peaaegu kolmandikuni 2024. aasta tasemest ja peaks jääma sellele tasemele ka 2026. aastal. Riikliku rahastamise suurendamine ja kestliku rahastamismudeli väljatöötamine võib parandada aktiivse tööturupoliitika katvust ja aidata vähendada töötust. Kiiresti vananev ühiskond ja prognoositav tööjõu vähenemine nõuavad täiendavaid jõupingutusi, et integreerida tööturule puuetega inimesi, mittetöötavaid ja mitteõppivaid noori ning muid haavatavaid rühmi, kes vajavad aktiivsest tööturupoliitikast kaugemale ulatuvaid jõupingutusi. Nende probleemide lahendamine aitaks toetada ka ülespoole suunatud sotsiaalset lähenemist kooskõlas komisjoni talituste teise etapi riigianalüüsiga, mis põhineb sotsiaalse lähenemise raamistikul¹⁷.

- (41) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2026. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2026. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta. Leedul aitab soovitus 1 rakendada esimest, teist ja kolmandat euroala soovitust, soovitus 2 neljandat euroala soovitust, soovitus 3 viiendat, seitsmendat ja üheteistkümnendat euroala soovitust, soovitus 4 seitsmendat euroala soovitust ning soovitus 5 ja 6 viiendat euroala soovitust,

SOOVITAB Leedul võtta 2026. ja 2027. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võttes arvesse 2025. aastal registreeritud ja komisjoni poolt 2026. aastaks prognoositud olulist kõrvalekallet soovitatud netokulude ülemmäärast, võtta meetmeid netokulude kontrollimiseks, et need vastaksid nõukogu poolt 8. juulil 2025 soovitatud maksimaalsetele kasvumääradele, kasutades samal ajal suuremate kaitsekulutuste tegemiseks riikide vabastusklausliga võimaldatavat paindlikkust. Tugevdada kaitsekulutusi ja -valmidust, tagades samal ajal kulutuste tõhususe ja kohandades järk-järgult eelarvet, et säilitada struktuurselt suuremad kaitsekulutused. Tagada, et kõik energiahindade tõusu mõju leevendamiseks võetud meetmed on ajutised, suunatud haavatavate leibkondade kaitsmisele või energiamahukate ettevõtete vajaduste rahuldamisele, säilitavad stiimulid energiasäästuks ning et nende eelarvekulud on kooskõlas ELi eelarveraamistiku kohaste kohustustega. Laiendada valitsemissektori tulusid, suurendades majanduskasvu vähem kahjustavate maksude osa, parandades maksukuulekust, ratsionaliseerides ja lihtsustades erimaksusüsteeme ning jätkates mittesihotstarbeliste fossiilkütuste toetuste järkjärgulist kaotamist. Tagada tervishoiu, sotsiaalkaitse ja üldiste avalike teenuste piisav rahastamine ning parandada sotsiaalteenuste ja tervishoiuasutuste rahastamismudeleid.
2. Tagada taaste- ja vastupidavusrahastu raames rakendatavate reformide ja investeringute järjepidevus. Säilitada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamise hoog, tuginedes vajaduse korral ühtekuuluvuspoliitika raamistiku vahehindamise käigus vahendite strateegilistele prioriteetidele ümberjaotamisele ja raamistikus ette nähtud paindlikkusele. Tegeleda ainulaadsete sotsiaal-majanduslike, julgeoleku- ja tsiviilvalmisoleku probleemidega, mis mõjutavad eelkõige ELi idapoolsel välispiiril asuvaid piirkondi.
3. Parandada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele, muu hulgas edendades konkurentsi finantsteenuste valdkonnas, suurendades kapitalituru likviidsust, soodustades suuremat osalemist finantsturgudel ja

¹⁷ [SWD\(2026\) 122 – Sotsiaalset lähenemist käsitlev teise etapi riigianalüüs, mis on tehtud kooskõlas sotsiaalse lähenemise raamistikuga, 2026.](#)

tugevdades täiendavate kogumispensionide skeeme. Hõlbustada erainvesteeringuid teadus- ja arendustegevusse, muu hulgas vaadates läbi olemasolevad maksusoodustused. Töötada välja stiimulid teadusasutuste ja ettevõtjate koostöök, muu hulgas tugevdades avaliku teadusbaasi suutlikkust aidata kaasa äriinnovatsioonile. Motiveerida inimesi, eelkõige naisi, omandama keskharidusjärgset haridust MATI valdkonnas. Tegeleda piirkondlike erinevustega, tugevdades institutsioonilist toetust ja stiimuleid omavalitsustevahelise koostöö edendamiseks ühiste avalike teenuste osutamisel ja investeeringute ligimeelitamisel piirkondadesse.

4. Vähendada veelgi sõltuvust fossiilkütustest ja imporditud energiast ning tagada elektrivõrgu piisav võimsus ja juurdepääsetavus, et toetada taastuvenergia kasutuselevõttu. Kiirendada ja laiendada hoonete renoveerimist, tegeledes muu hulgas tööjõupuudusega. Edendada üleminekut puhtale tööstusele ja ringmajandusele, muu hulgas suurendades ressursitootlikkust. Kiirendada transpordi, eelkõige maantee- ja raudteetranspordi süsinikuheite vähendamist, muu hulgas Rail Baltica lõpuleviimise abil, ning parandada ühistranspordi ja kestliku transpordi koordineerimist ja atraktiivsust, et suurendada selle kasutamist.
5. Parandada juurdepääsu esmatasandi ja kogukonnapõhisele hooldusele ning suurendada tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse spetsialistide kättesaadavust, eelkõige äärealadel. Vähendada sissetulekute ebavõrdsust ja vaesust, suurendades sotsiaalkaitseüsteemi katvust ja piisavust, arendades edasi sotsiaalteenuste tsentraliseeritud järelevalvesüsteemi ja laiendades kvaliteetseid sotsiaaleluruumi.
6. Parandada üldharidussüsteemi kvaliteeti, võrdsust ja tõhusust, eelkõige tegeleda linna- ja maapiirkondade saavutuste lõhega, suurendades samal ajal õpetajakutse atraktiivsust, et tegeleda tööjõu nappuse probleemiga. Tegeleda oskuste nappusega, suurendades kõrghariduse vastavust tööturu vajadustele, suurendades kutsehariduse ja -õppe atraktiivsust, parandades täiskasvanuharidust, sealhulgas haavatavate rühmade jaoks, ning suurendades aktiivse tööturupoliitika katvust.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*